

פּרָק שְׁלִישִׁי

סְפָרֵי הָרַבִּי

תּוֹרַתוֹ שֶׁל הָרַבִּי אֲרָכָה רַחֲבָה וְעִמְקָה מִנִּי יָם, וְהִיא פְּרוּשָׁה עַל פְּנֵי סְפָרִים רַבִּים מְסוּגִים שׁוֹנִים. הִבָּה נִלְמַד מְעַט עַל הַסּוּגִים הַשׁוֹנִים שֶׁל סְפָרֵי הָרַבִּי.

הַיּוֹם יוֹם – 'הַיּוֹם יוֹם' הוּא הַסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָרַבִּי. הָרַבִּי חִבֵּר אוֹתוֹ כְּמָה שְׁנַיִם קָדָם הַנְּשִׂאוֹת – בְּשָׁנַת תש"ג. הַסֵּפֶר יֵצֵא בְּמַתְכַנֵּת שֶׁל 'לוֹחַ כִּיס' וְיֵשׁ בּוֹ פִּתְגָמִים הוֹרָאוֹת וְהַדְּרָכוֹת.

בְּמִבְט רִאשׁוֹנֵי זֶה נִרְאָה סֵפֶר פְּשוּט עִם מִסְפַּר פִּתְגָמִים. אִךְ אִם מִתְבּוֹנְנִים בְּעֵמֶק יוֹתֵר מְגִלִּים יְצִירַת־פֶּאֶר גְּאוּנִית. כְּשֶׁקִּבַּל אֶחָיו שֶׁל הָרַבִּי, ר' יִשְׂרָאֵל־אֲרִי־הַלִּיב – הִידוּעַ בְּגֵאוּנוֹתוֹ הָרַבָּה – אֶת הַסֵּפֶר, הָיָה מְרָגֵשׁ מְאוֹד, וְהִתְבַּטָּא: "חֻבַּל שֶׁהָעוֹלָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה טֶמּוֹן בְּסֵפֶר הַזֶּה". עוֹד הִתְבַּטָּא בְּהַזְדַּמְנוֹת אַחֲרָת: "מְמִיד יְדַעְתִּי שֶׁלְאַחֵי יֵשׁ רֹאשׁ טוֹב, אֲכַל עַד כִּדֵי כָּדָ?".

בְּמִבְט מְעַמִּיק נִתָּן אֲכֹן לְגִלוֹת חֵלֶק מְגֵאוּנוֹתוֹ הָרַבָּה שֶׁל הָרַבִּי בְּעֵרִיכַת סֵפֶר זֶה, מֵאַחַר וּפִתְגָמָיו מֵתֵאִימִים בְּמִיחָד וּבְאַרְח־פְּלֵא לַיּוֹם אֵלָיו שִׁיכּוֹ, לְשַׁעוּרֵי הַחַמְ"ת שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, וְאֵף לְשַׁעוּרֵי הַרְמַב"ם שֶׁטָּרַם הָיוּ אָז!
הָרַבִּי הָרַי"צ הִתְבַּטָּא פְּעַם: "'הַיּוֹם יוֹם' – כָּל יוֹם הוּא יוֹם".

הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח – "הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח עִם לְקוּטֵי טַעְמִים וּמִנְהָגִים". בְּשֵׁם סְתָמִי זֶה מְכַנֶּה הָרַבִּי אֶת הַחֲבוּר הַמִּיחָד שְׁלוֹ – "הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח". הַחֲבוּר יֵצֵא בְּשָׁנַת תש"ו – חֲמֵשׁ שָׁנִים לְפָנָי קִבַּלְתִּי הַנְּשִׂאוֹת.

בְּהַגְּדָה מְצַנֵּינִים כָּל מְנַהְגֵי חֲב"ד הַקְּשׁוּרִים אֵלֶיהָ וּבִאוּרִים רַבִּים נִכְתְּבוּ בָּהּ בְּקִצְרָה – בְּמִלָּה אוֹ שְׁנַיִם. אִךְ הַבִּאוּרִים עֲמִקִּים וּמְפִלְאִים הֵם.

במשך השנים אמר הרבי באורים רבים על ההגדה והם נקבצו בשני כרכים עבי פרס. כמו־כן פּענחו כל הבאורים שנקתבו – כאמור – במלה או שנים ובארו.

מספר הרב מרדכי שמואל אשכנזי, רבו של כפר־חב"ד:

בעת בקורי באחת מהספריות התורניות, שמתי לב כי ההגדה של הרבי נמצאת בחלק המקדש לספרי ה"צמח צדק". באשר נגשתי לספרן הראשי ושאלתיו לפרש הדבר ענה לי: מחמת הגאונות שנפרת בספר זה לא האמנתי אף שיהודי בן דורו של הצמח צדק כתב זאת, שכן גאונות כזו לא נראתה בדורות האחרונים. אף מה אעשה, בשער הספר כתיב שערך אותו "הרב מנחם שניאורסאהן"...

מפתח ענינים – הרבי ערך "מפתחות" לספרים רבים. "מפתח" הנו עריכה של נושאים רבים, כאשר ליד כל שם של כל נושא מצוינים המקומות בהם כתוב אודותיו בספר. בכדי לערך "מפתח ענינים" יש צורך בבקיאות גדולה בחסידות ובקיאות רבה יותר בספר עליו עורכים את המפתח. הרבי ערך "מפתחות" על מאמרי הרבי הרש"ב והרבי הרי"צ, על ספר התניא, דרך מצוותיה, לקוטי תורה, תורה אור, ועוד ספרים רבים.

אגרות קדש – "אגרות קדש" היא סדרה שמכילה את עשרות אלפי מכתבי הרבי שכתב במשך כל השנים. עד כה יצאו שלשים כרכים בסדרה, שמכילים את אגרותיו של הרבי עד שנת תשל"ה.

על ידי הקריאה באגרותיו של הרבי השקפת החיים היא על־פי דברי הרבי. משום שבאגרות ענה הרבי לאלפי אנשים במגון נושאים, ובתשובות נתן לראות את דעתו של הרבי בכל הנושאים הללו.

את הספרים שהזכרנו עד כה כתב הרבי בעצמו. אף בהרבה מאוד מן השיחות תראו שבתחלת השיחה או תחת כל צמוד בשיחה בתוכים המלים "הנחה בלתי מוגה". מהי ההנחה? כל שיחה שהרבי לא כתב נקראת בשם 'הנחה' ומי שכתב אותה נקרא 'מניח' משום שהוא כתב את דברי הרבי כפי שהינחו בשכלו ודעתו, אך אין ערכות שלכך אכן התכונן הרבי. בשורות שלפנינו נראה את סוגי ה'הנחות' השונות. המגהות ושאינם:

לקוטי שיחות – המפרסמת ביותר מבין סדרות הספרים של הרבי היא סדרת 'לקוטי שיחות' הכוללת שלשים ותשעה כרכים. 'לקוטי שיחות' היא הסדרה האוספת את כל ה'לקוטים' לכדי ספר אחד. ב'לקוטי שיחות' ישנם רק שיחות מגהות.

תשע סדרות כוללת סדרת 'לקוטי שיחות'. זאת אומרת: כל סדרה כוללת בתוכה שיחות על חמשה חמשי התורה, וכך חוזר על עצמו הדבר תשע פעמים, תשע סדרות על חמשה חמשי תורה. על כל פרשה יכולות להיות שתי שיחות או שלש, ולעתים יכולות להיות אף ארבע שיחות לפרשה או שיחה אחת לפרשה. גם על חגים ומועדים רגילים וחסידים ישנן שיחות ב'לקוטי שיחות'.

בכל ספר 'לקוטי שיחות' נתן למצא 'הוספות' – ממכתבי ושיחות הרבי, הקשורים אף הם לפרשיות השבוע.

ספר השיחות – החל משנת תשמ"ז החל הרבי להגיה – בנוסף ללקוטי השבועי – את השיחות של יום שבת ושל ימות החול. השיחות נקבצו בשנים עשר כרכי "ספר השיחות".

החלוק בין שיחות אלו לבין 'לקוטי שיחות' הוא: השיחות של לקוטי שיחות הן 'לקוטי' – השיחה מלקטת מכמה שיחות של הרבי מזמנים שונים

(או כמה חלקים שונים של שיחה אחת), המשלימים יחד זה את זה לנושא אחד שלם ומקורף (ראה שער ראשון ערך "לקוט"). אך 'ספר השיחות' היא השיחה הרצופה כפי שנאמרה, אלא שעברה את הגהת הרבי בימים שלאחר אמירתה.

סדר הופעת השיחות בספר זה הוא שיחה אחת באידיש ואחת בלשון הקדש וכך חוזר סדר זה על עצמו לאורך כף הספר. הסבה לכך היא משום שבכל שבוע התפרסמה השיחה בשבועונים "כפר חב"ד" (שהופיע בארץ-ישראל) ו"אלגמיינער זשורנאל" (שהופיע באמריקה), כאשר בכל שבוע מגיע הרבי את השיחה לשבועון אחר מבין השניים. ל"כפר חב"ד" הגיע הרבי בלשון הקדש ואלו ל"אלגמיינער" באידיש.

ספר המאמרים – כל מאמריו של הרבי יצאו לאור בסדרת "ספר המאמרים", אך חלקם הגדול ללא הגהה. כל המאמרים הדפסו בלשון הקדש, למרות שנאמרו באידיש.

ספר המאמרים מלקט – בנוסף ל"ספר המאמרים" הרגיל על סדר השנים, ישנם ששה כרכים מיוחדים של "ספר המאמרים – מלקט" ובהם כל המאמרים שהרבי הגיע במשך שנות הנשיאות. הכרך הראשון יצא בשנת תשמ"ז ובו קבצו את כל המאמרים שהרבי הגיע ב-36 השנים שחלפו עד אז. חמשת הכרכים שקאו אחריו כוללים כל אחד מאמרים שהגיע הרבי במשך שנה אחת בלבד! הסבה לכך היא משום שבשנת תשמ"ז החל הרבי להגיע מאמרים לעתים קרובות.

שיחות קדש – בסדרת "שיחות קדש" כתובים כל שיחות הרבי כפי שנאמרו במקור – בשפת האידיש, והן אינן מגהות. סדרה זו היא האותנטית ביותר מכל שאר ספרי השיחות השונים.

התועדויות (תורת מנחם) – ספרי 'התועדויות' שִקבלו מאחר יותר את
הכנוי 'תורת מנחם' הם רכזו של כל התועדויות הרבי, צרכות כלשון
הקדש.

צורת ההוצאה של השיחות והמאמרים היא כפי הסדר בו הן נאמרו.
זאת אומרת: לפי סדר הדברים שהרבי אמרם ובלווי תאור קצר (כגון:
כבוד קדשת אדמו"ר שליט"א צה לנגן ולאחר מכן אמר מאמר). השיחות
הללו נקראות בשם "התועדויות".

ספרי ההתועדויות החלו לצאת בשנת תשמ"ב על ידי 'ועד הנחות
בלה"ק" (עד אז יצאו השיחות בסדרת שיחות קדש בשפה המקורית בה
נאמרו – אידיש), כאשר בכל שנה יוצאים הפרקים על השנה הקודמת.
בשנת תשנ"ג, כאשר הפסיק הרבי להתועד החל 'ועד הנחות' לתרגם את
ספרי השיחות קדש ולהוציא את כרכי 'תורת מנחם' משנת תש"י ואילך.
עד היום כבר יצאו לאור כ־80 כרכים של 'תורת מנחם' בשתי סדרות:
הסדרה הראשונה היא משנת תשמ"ב עד שנת תשנ"ב והסדרה השנייה
היא משנת תש"י ואילך בה יצאו כבר יותר מארבעים כרכים – עד שנת
תשכ"ד.

חביבות מיוחדת יש לשיחות אלו עקב אפים המיוחד – כתיבתם כפי הסדר
בו נאמרו.

בנוסף לספרים אלו יצאו גם ספרים שעורכים את תורת הרבי לפי סדר
מסדר. כמו:

חדושים ובאורים בש"ס – כל שיחותיו המגהות של הרבי על הש"ס נלקטו בספרים אלו ונסדרו על־פי סדר הש"ס.

חדושים ובאורים בהלכות בית הבחירה – כל שיחותיו של הרבי על הלכות בית הבחירה להרמב"ם, נלקטו ונסדרו על־פי סדר ההלכות, ובלשון הקדש.

באורים על פרקי אבות – כל שיחותיו המגהות של הרבי על פרקי אבות נלקטו גם הם לשני כרכי "באורים על פרקי אבות".

באורים לפרוש רש"י על התורה – כל שיחותיו המגהות של הרבי על פרוש רש"י תמצתו בספר זה על־פי סדר התורה.

יין מלכות – כל שיחותיו המגהות של הרבי על הרמב"ם נלקטו בשני כרכים שצרוכים על־פי סדר ההלכות ברמב"ם.

בעוד וספרים אלו ועוד רבים מלקטים אך ורק מהשיחות המגהות של הרבי, הופיעו גם ספרים המלקטים מכלל תורתו של הרבי.
לדגמה:

שערי המועדים – מכון 'היכל מנחם' בירושלים הוציא סדרה שנקראת 'שערי המועדים', אשר בה מופיע על כל חג ספר או שנים ובו לקוט משיחותיו, התועדיותיו ואגרותיו של הרבי בנושאי החג.

שלחן מנחם – מכון 'היכל מנחם' הוציא עוד סדרה שמלקטת מכל תורתו של הרבי שיחות בהן מסביר מנהגים והוראות. הסדרה צרוכה גם היא לפי נושאים לפי סדר השלחן צרוכה.

שְׁעָרֵי גֵאֲלָה – שְׁנֵי כְּרָכִים מְפֹאָרִים שְׁמֵלֶקֶטִים אֶת שִׁיחֹתָיו שֶׁל הַרְבִּי
עַל הַגֵּאֲלָה וְעַל הַצְּפִיָּה אֵלֶיהָ יִצְאוּ לְאוֹר גַּם הֵם עַל־יָדַי מְכוּן 'הַיֵּכַל מִנְחָם'
וְגַם הֵם מְסַדְרִים לְפִי נוֹשָׂאִים.

עוֹד נוֹשָׂאִים רַבִּים נִלְקָטוּ עַל־יָדַי 'הַיֵּכַל מִנְחָם' מְכַלֵּל תּוֹרָתוֹ שֶׁל הַרְבִּי
כְּמוֹ 'שְׁעָרֵי צְדָקָה' – לְקוֹט מְשִׁיחֹת הַרְבִּי עַל מִצּוֹת הַצְּדָקָה. 'שְׁעָרֵי תְּפִלָּה'
– לְקוֹט מְשִׁיחֹת הַרְבִּי עַל עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה. 'שְׁעָרֵי אֱהָבַת יִשְׂרָאֵל' – לְקוֹט
מִתּוֹרַת הַרְבִּי עַל עֲנִינֵיהָ שֶׁל אֱהָבַת־יִשְׂרָאֵל, וְכֵן עוֹד נוֹשָׂאִים רַבִּים, וְעוֹד
הַיָּד נִטְוֶיָה.